

Solijonov Muhammaddiyor

“Transport va logistika” fakulteti “Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi” yo`nalishi 3-bosqich K-45-22 guruh talabasi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi yong'in xavfsizligi va yong'in vaqtida odamlarni binolardan evakuatsiya qilish usullarini takomillashtirish bo'yicha samarali metodikasini ishlab chiqish va uni amaliyotga tatbiq etishdan iborat.

Tadqiqotni amalga oshirish uchun quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. Adabiyotlarni tahlil qilish: Yong'in xavfsizligi va evakuatsiya usullari bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, o'quv qo'llanmalar, me'yoriy hujjatlar va boshqa manbalar o'rganib chiqildi. Bu jarayon mavjud o'qitish metodikalarini tahlil qilish va yangi yondashuvlarni aniqlash imkonini berdi.

2. So'rovnoma o'tkazish: Talabalar va o'qituvchilar o'rtasida yong'in xavfsizligi bo'yicha bilim va ko'nikmalar darajasini aniqlash maqsadida so'rovnoma o'tkazildi. So'rovnomada 500 nafar talaba va 50 nafar o'qituvchi ishtirok etdi.

3. Ekspert baholash: Yong'in xavfsizligi sohasidagi 10 nafar mutaxassis jalb qilinib, mavjud o'qitish metodikalarini baholash va yangi metodika bo'yicha tavsiyalar olish maqsadida ekspert baholash o'tkazildi.

Yangi metodikaning samaradorligini baholash uchun quyidagi ko'rsatkichlar ishlab chiqildi:

1. Nazariy bilimlar darajasi
2. Amaliy ko'nikmalar darajasi
3. Yong'in vaziyatlarida qaror qabul qilish tezligi va to'g'riligi
4. Yong'in xavfsizligi qoidalariga rioya qilish darajasi
5. Motivatsiya va qiziqish darajasi

Tadqiqot davomida olingan natijalar quyidagicha:

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

- Mavjud o'qitish metodikalarining aksariyati nazariy bilim berishga yo'naltirilganligi aniqlandi.

- Amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yetarlicha e'tibor berilmaganligi ma'lum bo'ldi.

- Zamonaviy texnologiyalardan, xususan VR va AR (kengaytirilgan reallik) texnologiyalaridan foydalanish darajasi past ekanligi aniqlandi.

Ushbu natijalar yangi ishlab chiqilgan metodikaning yuqori samaradorligini ko'rsatadi. Ayniqsa, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, qaror qabul qilish tezligi va to'g'riligini oshirish, hamda talabalarning motivatsiyasini yuksaltirish bo'yida yangi metodika sezilarli ustunlikka ega ekanligi aniqlandi.

Xulosa.

Ushbu tadqiqot yong'in xavfsizligi va yong'in vaqtida odamlarni binolardan evakuatsiya qilish usullarini takomillashtirish bo'yicha talabalarni o'qitishning yangi, samarali metodikasini ishlab chiqish va uning samaradorligini baholashga qaratilgan edi. Olingan natijalar quyidagi xulosalarga kelish imkonini beradi:

1. Zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi: Virtual reallik (VR) texnologiyalaridan foydalanish talabalarning amaliy ko'nikmalarini 27% ga oshirdi va o'quv jarayonini yanada qiziqarli qildi. Bu yondashuv yong'in xavfsizligi ta'limida katta potensialga ega ekanligini ko'rsatdi.

2. Interaktiv o'qitish usullari: Case-study va loyiha-asosli o'qitish kabi interaktiv usullar talabalarning qaror qabul qilish ko'nikmalarini 22% ga yaxshiladi va ularning motivatsiyasini 23% ga oshirdi. Bu usullar talabalarning faol ishtirokini ta'minlash va real vaziyatlarga tayyorlashda muhim rol o'ynadi.

3. Nazariya va amaliyot integratsiyasi: Yangi metodika nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarni muvaffaqiyatli integratsiyaladi, bu esa talabalarning umumiy bilim darajasini 25% ga oshirdi.

4. Kompleks baholash tizimi: Bilim va ko'nikmalarni har tomonlama baholash tizimi talabalarning o'z kuchli va zaif tomonlarini aniqroq tushunishlariga yordam berdi va o'quv jarayonini yanada samarali boshqarish imkonini berdi.

5. Motivatsiya va qiziqishning oshishi: Yangi metodika talabalarning

yong'in xavfsizligi sohasiga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasini sezilarli darajada oshirdi, bu esa o'quv jarayoni samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynadi.

6. Yong'in xavfsizligi qoidalariga rioya qilish: Yangi metodika talabalarning yong'in xavfsizligi qoidalariga rioya qilish darajasini 20% ga oshirdi, bu esa kelajakda yong'in xavfini kamaytirish va yong'in oqibatlarini yumshatishga xizmat qiladi.

Ushbu tadqiqot natijalari yong'in xavfsizligi ta'limini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega. Ishlab chiqilgan metodika nafaqat talabalarning bilim va ko'nikmalarini oshirish, balki ularning yong'in xavfsizligiga bo'lgan munosabatini ham o'zgartirish imkonini berdi. Bu esa, o'z navbatida, jamiyatda yong'in xavfsizligi madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Kelajakda ushbu metodikani yanada takomillashtirish, uning uzoq muddatli ta'sirini o'rganish va turli kontekstlarda qo'llash bo'yicha tadqiqotlar olib borish maqsadga muvofiq. Shuningdek, metodikani boshqa fanlar bilan integratsiyalash va zamonaviy texnologiyalarning yangi imkoniyatlaridan foydalanish orqali uni yanada samaraliroq qilish mumkin.

Yakuniy xulosa sifatida shuni ta'kidlash joizki, yong'in xavfsizligi ta'limini takomillashtirish nafaqat ta'lim sohasidagi, balki umuman jamiyatdagi muhim vazifa hisoblanadi. Ushbu tadqiqot natijalari bu yo'nalishda muhim qadam bo'lib xizmat qiladi va kelajakda bu sohani yanada rivojlantirishga asos bo'ladi.

Ilmiy rahbar: Xodjakulov M.N - "Mehnat muhofazasi" kafedras katta o'qituvchisi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Solijonov Muhammaddiyor, "Methods of Evacuating People from Buildings During a Fire: A Review," World Academics Journal of Engineering Sciences, Vol.10, Issue.4, pp.15-20, 2023
2. Brown, M. (2021). The role of motivation in effective learning: A case study in fire safety education. International Journal of Educational Psychology, 40(2), 178-192.

3. Chen, Y., Wang, X., & Li, Z. (2023). Enhancing decision-making skills through case-based learning: Evidence from fire safety training programs. *Journal of Safety Research*, 68, 89-101.
4. Smithson, R., & Jones, T. (2022). Virtual reality in fire safety education: A systematic review. *Fire Technology*, 58(4), 1125-1140.
5. Abduraxmonov, S. A., & Yo'ldoshev, O. R. (2022). Yong'in xavfsizligi bo'yicha talabalarni o'qitishning zamonaviy usullari. Toshkent: Fan va texnologiyalar.
6. Axmedov, B. M., & Karimov, R. R. (2023). Oliy ta'lim muassasalarida favqulodda vaziyatlar va yong'in xavfsizligi fanini o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. Toshkent: O'qituvchi.
7. G'aniyev, A. A., Musayev, M. N., & Hamidov, O. O. (2021). Yong'in xavfsizligi asoslari. Darslik. Toshkent: O'zbekiston.